

KOMPARACE RELEVANTNÍCH POLITICKÝCH SUBJEKTŮ VE STRANICKÉM SYSTÉMU AUTONOMNÍHO SPOLEČENSTVÍ BASKICKA POHLEDEM IDEOLOGICKÝCH DIMENZÍ*

Jiří Zákřavský**

Abstract: *The aim of this article is to compare the relevant political parties in the Basque party system through ideological dimensions created by Arend Lijphart in the end of the 1970s. Lijphart argues that seven ideological dimensions can be found in Western democracies, in which political parties (but not necessarily all of them) clash with one another. I work with his theoretical framework forty years later, because I believe that it is a still very useful tool to compare the ideology of political parties. I assume that – if we want to examine the ideology of parties – we must do it in the most complex manner, and this is the reason I work with Lijphart’s approach. It is clear that not all ideological dimensions have the same importance in all democracies, but I am confident that we would work with each one that is mentioned in political and/or election programs of the parties. This will help us gain a much more detailed reflection of the parties’ ideology (in the example of Basque political parties).*

Key words: *ideological dimensions, Arend Lijphart, Basque Country, Basque National Party, Euskal Herria Bildu, Socialist Party of the Basque Country-Basque Country Left, People’s Party.*

---

* Tento článek vznikl jako součást projektu „Politické stranictví ve střední a jižní Evropě – komparace modelů“ (SGS-2014-021) podpořeného v rámci Studentské grantové soutěže ZČU v Plzni. Na tomto místě bych také rád poděkoval anonymním recenzentům textu, kteří přispěli k jeho celkovému zkvalitnění.

** PhDr. Jiří Zákřavský, Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Fakulta filozofická ZČU, jirkazak@kap.zcu.cz.

1. ÚVOD

Politické strany můžeme komparovat dle nespočtu kritérií. Na základě volebních výsledků je označujeme jako malé či velké, nebo zkoumáme jejich vnitřní uspořádání a hierarchizaci vztahů uvnitř stranických struktur. Velkou pozornost si zasluhuje také výchozí kritérium. Dalším často používaným – a pro laickou veřejnost do jisté míry jediným – přístupem je nahlížení na politické subjekty dle ideologií, které zastávají, respektive dle ideologických střetů, k nimž mezi politickými subjekty dochází.

O tzv. ideologických dimenzích hovoří také Arend Lijphart, jenž ve svém textu *Political Parties: Ideologies and Programs* z počátku 80. let tvrdil, že v předchozí dekádě existovalo v politických systémech demokratických zemí a mělo potenciál se projevat i v následujících letech sedm ideologických dimenzí, v nichž nastávaly střety mezi politickými subjekty (Lijphart 1981, 28). Konkrétně se dle tohoto politologa nizozemského původu jednalo o 1. *socio-ekonomickou dimenzi*, 2. *náboženskou dimenzi*, 3. *kulturně-etnickou dimenzi*, 4. *urbánně-rurální dimenzi*, 5. *dimenzi podpory režimu*, 6. *dimenzi zahraniční politiky* a 7. *postmateriální dimenzi* (Lijphart 1981, *passim*). Lijphart samozřejmě není jediným, kdo se zabýval problematikou ideologických dimenzí. Sám ve své práci zmiňuje, že prvních šest dimenzí, jimž se věnuje, je relativně typických pro mnoho podobně zaměřených textů. Např., jak samotný Lijphart přiznává, Giovanni Sartori ve svém modelu předkládá návrh čtveřice dimenzí, v nichž dochází ke střetům mezi stranami, přičemž se dle Lijpharta rovnají „jeho“ socio-ekonomické dimenzi, náboženské dimenzi, kulturně-etnické dimenzi a dimenzi podpory režimu (Lijphart 1981, 29). Naopak poslední Lijphartem zmíněná dimenze, dimenze postmateriální, je jeho doplněním předcházejících ideologických dimenzí, s nimiž, jak sám upozorňuje, pracuje nespočet autorů¹ (Lijphart 1981, 29). Podle našeho názoru jsou tedy Lijphartem vytyčené ideologické dimenze, které se snaží pracovat s co největším počtem ideologických aspektů politických subjektů, stále vhodným nástrojem pro analýzu politických stran, respektive jejich ideologií.

V empirické části této studie provedu komparaci relevantních politických stran zastoupených ve stranickém systému Autonomního společenství Baskicka na základě částečně modifikovaných ideologických dimenzí vytyčených Lijphartem. Důvod, proč jsem se rozhodl v praktické části pracovat s baskickým² stranickým systémem, vychází ze základních úvah o fungování tohoto specifického stranického uspořádání. Jedná se totiž o stranickou soustavu, v níž se nyní nachází čtveřice relevantních politických stran – konkrétně jde o Baskickou národní stranu (*Euzko Alderdi Jeltzalea – Partido Nacionalista Vasco*, dále EAJ-PNV), koalici Sjednotit Baskicko (*Euskal Herria Bildu*, EH Bildu), Socialistickou stranu Baskicka – Bas-

¹Kromě již v textu zmíněného Giovanniho Sartoriho Lijphart odkazuje ve svém přístupu na ideologické dimenze, které rozpracovává Michael Taylor s Michaellem Laverem, Lawrence C. Dodd či další dvojice autorů, Robert Harmel a Kenneth Janda (Lijphart 1981, 29).

²Pod teritoriem označovaným jako Baskicko si čtenář může představit hned několik regionů v čele s transhraničním regionem mezi Španělskem a Francií, což by mohlo vést k jeho zmatení. Pokud tedy bude v textu užíváno označení „Baskicko“ či „baskický“, bude se tento výraz pojít (nebude-li řečeno jinak) s Autonomním společenstvím Baskicka (tj. s oblastmi baskických provincií Álava, Biskajsko, Guipúzcoa).

kickou levicí (*Partido Socialista de Euskadi – Euskadiko Ezkerra*, PSE-EE) a Lidovou stranu (*Partido Popular*, PP)³ –, což je dle našeho pohledu vhodný počet politických stran pro záměr tohoto textu. Zároveň se jedná o politické subjekty, které jsou v mnoha ideologických dimenzích výrazně odlišné, a v dalších naopak můžeme pozorovat jejich významnou blízkost. Pokud bychom zkoumali stranický systém Baskicka pouze na základě a priori zjevných štěpících linií, nerozeznáme obtížněji viditelné ideologické nuance mezi politickými stranami. Díky Lijphartovu přístupu k politickému stranictví však budeme moci podrobněji na základě samotného chování politických stran, jejich základních programatik a volebních programů provést podrobnou analýzu jejich ideologického „ukotvení“, což bude cílem druhé kapitoly. V ní budu v první řadě věnovat pozornost volebním programům z posledních regionálních voleb, které v Baskicku proběhly, tj. volebním programům z roku 2012. Zároveň u dvou politických subjektů – strany EAJ-PNV a koalice EH Bildu – mi pro ilustraci některých jejich postojů poslouží taktéž volební programy pro volby do Evropského parlamentu z května loňského roku. V rámci jejich analýzy se poté budu zaměřovat na ty záležitosti, které přímo spadají do Lijphartem představených ideologických dimenzí. Ve třetí a zároveň poslední kapitole budou následně získané poznatky shrnuty a dojde k samotné komparaci relevantních baskických politických stran v kontextu zkoumaných ideologických dimenzí.

Záměrem předkládaného textu je pomocí Lijphartem představených ideologických dimenzí, které budou částečně upraveny v teoretické části práce pro potřeby zkoumaného případu, provést pomocí komparace srovnání relevantních politických subjektů v baskickém stranickém systému z hlediska jejich ideologie. Domnívám se, že Lijphartův přístup je vhodným prostředkem pro komparaci politických stran, neboť mi poslouží k podrobné analýze subjektů a umožní mi zaměřit se i na rysy politických stran, které jsou do velké míry upozaděny v důsledku zjevnějších ideologických rozdílů mezi nimi. Zároveň si myslím, že díky tomuto náhledu do programatik politických stran bude možné odhalit významné podobnosti i mezi těmi politickými subjekty, které jsou ideologicky rozděleny v hlavních tématech dávajících celkovou dynamiku stranickému soupeření.

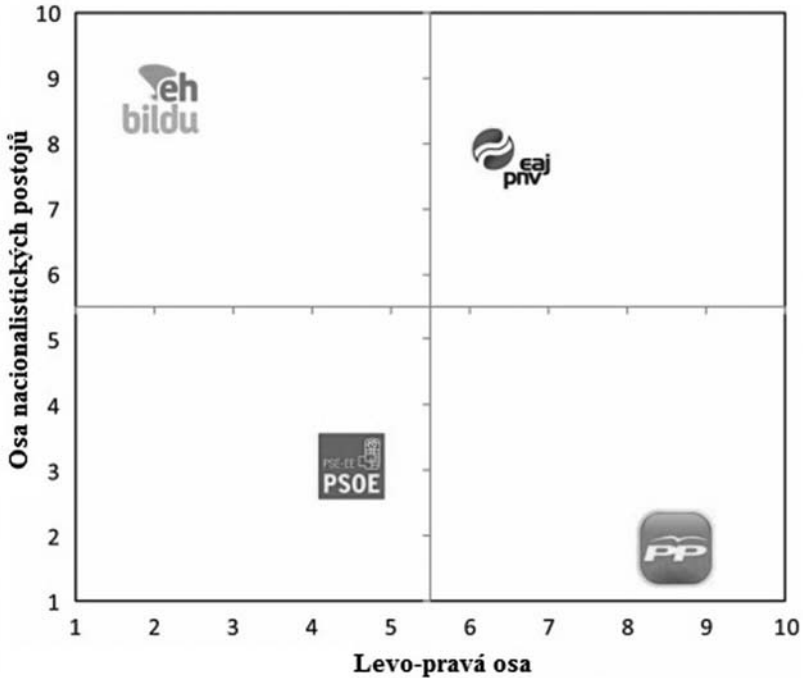
2. IDEOLOGICKÉ DIMENZE

Ze sedmi ideologických dimenzí se podle Arenda Lijpharta nemusí projevat ve stranických systémech demokratických států jejich plný počet (Lijphart 1981, 29–30). Nalezneme většinou několik relevantních ideologických dimenzí, ve kterých probíhají určující střety mezi stranami. Pro komparaci politických stran je však vhodné pracovat s jejich co největším počtem, neboť to nám napomáhá poodhalit ideologické ukotvení politických subjektů více, než kdyby se jakýkoli pozorovatel zaměřil pouze na dimenze zcela viditelné. Těmi by v případě baskického stranického systému byly dimenze kulturně-etnická a socio-ekonomická.

³Pátou politickou stranou, která se v roce 2012 dostala do Baskického parlamentu a získala v něm jeden mandát z celkového počtu pětasedmdesáti, je Jednota, pokrok a demokracie (*Unión, Progreso y Democracia*, UPyD), jejíž politický vliv je tak v kontextu baskického stranického systému minimální.

Obrázek 1. Ideologické a nacionalistické⁴ spektrum relevantních politických stran v baskickém stranickém systému.

Picture 1. The ideological and nationalist spectrum of the relevant political parties of the Basque party system.

Zdroj: Gómez Fortes a Cabeza Pérez (2013, 503)

Např. Braulio Gómez Fortes a Laura Cabeza Pérez (2013) zakončují svou analýzu regionálních voleb, které proběhly v Baskicku na sklonku roku 2012, schématem vytvořeným na základě ideologie a probaskického/prošpanělského postoje, ve kterém můžeme pozorovat vzdálenosti mezi relevantními politickými stranami v baskickém stranickém systému (viz obrázek č. 1). Částečný problém zde nacházím v ideologické ose, kde tvoří póly levice a pravice. Ve statistických údajích, z nichž autoři textu vycházejí, korespondenti zařazují na této škále politické subjekty sami, přičemž se pohybují v ne moc uchopitelných kategoriích na stupnici 1 až 10 mezi levicí a pravicí (podrobněji viz Centro de Investigaciones Sociológicas 2012, 67–68). Domnívám se, že do velké míry i na základě předchozích číselných ukazatelů z daného průzkumu – např. 85,2 % dotazovaných uvedlo, že nezaměstnanost či otázky související s ekonomikou obecně jsou tím, co obyvatelé Baskicka nejvíce

⁴ „Osa nacionalistických postojů“ se v daném obrázku vztahuje k otázce baskického nacionalismu. To znamená, že EH Bildu dle ní zastává v tomto kontextu nejradikálnější pozice, kdežto PP – podporující nacionalismus španělský – se proti němu vymezuje.

trápilo v době konání průzkumu (Centro de Investigaciones Sociológicas 2012, 3) – bylo zařazení politických stran na škále levice/pravice ovlivněno v prvé řadě právě ekonomickými tématy, přičemž korespondenti nemuseli zohledňovat další segmenty, které samotné ideologické ukotvení strany utváří.

Ostatní ideologické aspekty tak v tomto schématu kromě dvou nejviditelnějších zůstávají do jisté míry opomenuty.⁵ I když nemají méně významné dimenze ústřední vliv na rozhodování voličů či na následnou tvorbu vládních koalic, postoje, které v jejich rámci politické strany zastávají, pomáhají blíže určit ideologickou podstatu těchto stran. Z tohoto důvodu je dobré nerezignovat tak např. na postmateriální dimenzi, jež neudává dynamiku vývoje baskické stranického systému a záležitosti s tímto tématem spojené nemusí být v žádném případě pro tu či onu politickou stranu prioritní, byť se mohou v jejím politickém programu objevovat. Na následujících řádcích blíže představím Lijphartovy ideologické dimenze a budu se jim částečně věnovat již ve španělském, respektive baskickém kontextu.

Socio-ekonomická dimenze vyjádřená v pravo-levém stranickém spektru je podle Arenda Lijpharta nejvýznamnější, protože ji můžeme pozorovat v každém demokratickém systému bez výjimky (Lijphart 1981, 31). Jak bylo řečeno v úvodu, Lijphartův přístup k politickým stranám a jejich ideologii předpokládá demokratičnost zkoumaného případu. U socio-ekonomického kritéria však toto nemusí platit, neboť se s ním setkáváme i v jiných režimech. Dle již zmíněného Giovanniho Sartoriho socio-ekonomická dimenze, jež je taktéž součástí jím představovaného modelu, disponuje oproti ostatním schopností „[...] cestovat z demokratického do nedemokratického světa“ (Sartori 2005, 343). Uvnitř této dimenze pak zkoumáme čtyři základní komponenty. Jedná se o přístup strany k 1. veřejnému, nebo soukromému vlastnictví výrobních prostředků, 2. silné, či slabé vládní roli v ekonomickém plánování, 3. přerozdělování bohatství mezi bohatými a chudými, nebo opozici tomuto názoru a 4. podpoře vs. odporu vůči sociálním programům (Harmel a Janda 1976 dle Lijphart 1981, 30; Fiala a Strmiska 1998, 120). Toto rozdělení samozřejmě neznamená, že strana musí nutně zastávat v jednom z těchto čtyř témat tu či onu pozici, jedná se o limity pomyslné přímký, do které je možné zasadit názor politického subjektu.

Když Lijphart hovoří o Španělsku a existenci *náboženské dimenze*, označuje ho jako „problematičtější případ“, neboť podle něj tato dimenze nehrála na počátku 80. let tak velkou roli v mezistranickém soutěžení, naopak však byla významná uvnitř stran samotných (Lijphart 1981, 34–35). Tuto Lijphartovu úvahu je možné potvrdit s odkazem na Samuela Huntingtona, který v souvislosti se způsobem, jímž Španělsko došlo k demokracii, upozorňuje na fakt, že levicové strany se musely, aby mohla být tato tranzice úspěšná, smířit se specifickým postavením katolické církve v zemi (Huntington 2008, 167). S Lijphartem tedy v tomto ohledu souhlasím, nicméně domnívám se, že zároveň v současné době můžeme pozorovat v programech politických stran, respektive v jejich samotném počínání odkazy na konzervativní křesťanské hodnoty, byť jejich propojení s katolicismem určité

⁵Toto konstatování samozřejmě není kritikou textu, z něhož bylo schéma přebráno a který si kladl zcela jiné cíle, než jsou mé. Domnívám se však, že schéma vhodně posloužilo pro ilustraci, proč byl mnou zvolen postup při komparaci politických subjektů v baskickém stranickém systému vycházející z Lijphartova přístupu k ideologickým dimenzím.

nedosahuje takové míry, jako bylo možné pozorovat např. u EAJ-PNV v jejich počátcích. Dle mého názoru se jedná o dimenzi, která nebude primárně ve Španělsku, či mnou zkoumaném Baskicku určovat formování vládních koalic. To však neznamená, že by otázky spojené s náboženskou dimenzí na pomyslné ose mezi náboženskými a sekulárními politickými stranami neměly být v empirické části textu řešeny.

Kulturně-etnická dimenze se dle Lijpharta ve Španělsku také neobjevovala, respektive neměla takový vliv na celošpanělskou politiku (Lijphart 1981, 37). Na tomto místě si dovoluji s Lijphartem nesouhlasit, neboť v době španělského přechodu k demokracii, kdy jeho text vznikl, existovaly velmi výrazné secesionistické snahy v Baskicku prostřednictvím organizace *Euskadi Ta Askatasuna* (ETA), respektive jejího politického křídla, strany *Batasuna*. Stejně tak začaly hrát významnou roli další strany, v jejichž programatikách se objevovaly myšlenky na separaci či secesi určitého španělského regionu. Zmíňme např. EAJ-PNV či katalánskou stranu Konvergence a jednota (*Convergència i Unió*). Tento trend se dále prohluboval i v dalších letech, přičemž si v této souvislosti zaslouží pozornost tzv. Ibarretxeho plán⁶ či katalánská „consulta popular“ z roku 2014. O poznání více však můžeme tuto dimenzi pozorovat na úrovni stranického systému Baskicka, kde se podobně jako v Katalánsku setkáváme se silnými anti-španělskými náladami.

V souvislosti s *urbánně-rurální dimenzí* Lijphart poznamenává, že „*rozdíly mezi urbánními a rurálními oblastmi existují ve všech demokraciích, ale zdroj stranického štěpení vytvářejí pouze v několika*“ (Lijphart 1981, 38). Domnívám se, že tato ideologická dimenze má ze všech dimenzí Lijphartem představených nejmenší vliv na utváření stranického systému Španělska, respektive Baskicka a nijak více neovlivňuje samotné politické programy (základní i volební) jednotlivých politických stran v systému se vyskytujících. Jedná se tedy o dimenzi, s níž nebudu dále pracovat, neboť pro záměr tohoto textu postrádá jakýkoliv význam.⁷

V období, v němž Lijphart na svém textu věnovaném ideologickým dimenzím pracoval, bylo zcela zřejmé, že v politickém systému Španělska nacházel velmi významnou štěpící linii mezi politickými subjekty podporující právě vznikající režim a těmi, které mu oponovaly (viz Lijphart 1981, 39). Tento střet je pozorovatelný ve španělském prostředí dodnes, byť s velmi významnou proměnou. Nechápejme ho totiž pouze dichotomicky, kdy jedna strana prosazuje demokratickou formu vlády a druhá se naopak proti ní vymezuje a hodlá nastolit „lepší zřízení“, rozuměj režim nedemokratický. Domnívám se, že uvnitř *dimenze podpory režimu* je možné pozorovat politické tlaky, které a priori nemusí vést právě k pádu demokratického zřízení, nicméně kladou si za cíl významnou reformu politického systému. Ve španělském, respektive baskickém prostředí tak např. do takovýchto snah můžeme zařadit postoj k monarchii, který byl viditelný zejména v červnu 2014, kdy španělský král Juan Carlos na svou funkci abdikoval. Částečně do této dimenze spadá i úsilí regionálních stran o proměnu teritoriálního uspořádání státu. Kulturně-etnická dimenze s dimenzí podpory režimu je tedy v případě existence

⁶Podrobněji o tomto plánu viz podkapitolu věnovanou EAJ-PNV.

⁷V případě, že bych se věnoval zcela jinému příkladu stranického systému v empirické části, by se naopak mohlo jednat o dimenzi velmi významnou. Lijphart upozorňuje např. na její výskyt ve státech Skandinávie (Lijphart 1981, 30). O její důležitosti v těchto zemích např. hovoří – s odkazem na Rokkanovy štěpící linie – i Lubomír Kopeček (2005, 177).

separatistických či secesionistických požadavků relevantních politických aktérů do velké míry propojena. Z důvodu, že se takoveto nároky ve Španělsku, respektive v mnou zkoumaném Baskicku objevují, budou pro snadnější orientaci v praktické části práce tyto dvě dimenze spojeny.

Další dimenzí, se kterou Lijphart ve svém přístupu pracoval, je *dimenze zahraniční politiky*. První otázkou, jíž se v tomto kontextu zaobíral, byly pozitivní postoje komunistických stran v demokratických režimech ke státům, kde se právě komunismus stal oficiální ideologií, konkrétně k SSSR a Číně. S nástupem eurokomunismu se však tato záležitost stala minulostí. Naopak ale další zahraničně-politické téma vedlo k vytyčení nové štěpící linie. Jedná se o postoje politických subjektů k evropskému integračnímu procesu (Lijphart 1981, 38–40). Tato otázka se stala podle mého názoru ještě tíživější po krizi uvnitř eurozóny a určitě hraje velmi důležitou roli v programatikách politických stran členských států Evropské unie. Téma zahraniční politiky – byť nemusí tvořit jednu z primárních štěpících linií uvnitř baskického stranického systému – není v programatikách zkoumaných politických stran až na jednu výjimku (mající své opodstatnění) opomíjeno.

Jako poslední ideologickou dimenzi Lijphart vytyčil *dimenzi postmateriální*, přičemž s tímto pojmem pracuje tak, jak ho do sociálních věd zavedl Ronald Inglehart (Lijphart 1981, 40). Inglehart, zjednodušeně řečeno, tvrdí, že se v moderních společnostech začínou objevovat lidé, kteří nebudou mít pouze materiální cíle, ale jejich pomyslnou politickou metou se stanou cíle postmateriální, tj. takové, které povedou k celkovému zlepšení kvality života (Inglehart 1971, *passim*). Od času, kdy Inglehart přišel se svou teorií a Lijphart publikoval text, jenž byl inspirací pro tento článek, uplynuly více než tři dekády. Postmateriální hodnoty za tuto dobu nabraly na síle. Dle výzkumu, který se zaměřil na proměnu hodnot mezi obyvateli devíti západoevropských zemí, je patrný nárůst počtu jejich zastánců (Inglehart a Welzel 2005, 104–105). Spor mezi materiálním a postmateriálním vnímáním světa můžeme pozorovat také ve španělském, respektive baskickém prostředí, byť síla této dimenze určitě není tak velká, aby dokázala pouze ona dodat dynamiku stranickému soutěžení.

3. RELEVANTNÍ POLITICKÉ STRANY V BASKICKÉM STRANICKÉM SYSTÉMU A JEJICH IDEOLOGIE

3.1. BASKICKÁ NÁRODNÍ STRANA (EAJ-PNV)⁸

Politickou stranou, která sestavila po volbách v roce 2012 baskickou vládu v čele s Iñigem Urkullem, je EAJ-PNV. Z historického hlediska se jedná o stranu, která byla založena již na sklonku 19. století, konkrétně v roce 1895. Tehdy vzniklá nacionalistická strana postavila svou ideologii na chápání baskického národa tak, jak o něm uvažoval Sabino de Arana y Goiri, „otec“ baskického nacionalismu.⁹ Za dobu více než stoleté existence musela EAJ-PNV přehodnotit své politické po-

⁸Kapitola věnovaná EAJ-PNV částečně vychází z již publikovaného textu autora tohoto článku (Záknavský 2013).

⁹Aranovu uvažování o baskickém národu, teritoriu a jeho budoucnosti se zde blíže věnovat nehodlám, neboť nemá mnoho společného s cílem předkládaného textu. Podrobněji o jeho myšlenkách viz např. Mees a de Pablo (2005, 1–26).

stoje, reflektovat dobové klima a požadavky (baskických) voličů. Jako důkaz, že se to EAJ-PNV daří, může posloužit fakt, že tato politická strana byla výraznou hybnou silou v období druhé španělské republiky, kdy došlo k částečnému uznání baskických požadavků na vytvoření autonomie, a je jí i po pádu frankistické diktatury. S výjimkou let 2009 až 2012 pocházel vždy *lehendakari*, tj. předseda vlády Autonomního společenství Baskicka, z EAJ-PNV.

Socio-ekonomická dimenze. Předchozí baskická vláda, v jejímž čele stál socialista Patxi Lopéz, přinesla dle EAJ-PNV Baskicku kromě jiného zvyšování veřejného dluhu, a tak je třeba provést racionalizaci veřejných výdajů (EAJ-PNV 2012, 3, 7–8). V ekonomických záležitostech taktéž hovoří jako o jedné ze svých priorit o zaměstnanosti, neboť ekonomická krize a s ní související ztráta zaměstnání dopadla na velký počet baskických rodin. Povinností EAJ-PNV pak je, jak sama uvádí, vytvářet pracovní místa a zároveň podporovat takové soukromé a veřejné aktivity, které taktéž povedou k jejich vzniku. Kromě jiného je podle EAJ-PNV nutná podpora i těm, kteří o práci přišli, a mladým, jež ji hledají, a dále malým a středním firmám, které v Baskicku celkem zaměstnávají 80 % obyvatelstva (EAJ-PNV 2012, 43–45, 49). Stejně tak se dle této politické formace jeví jako vhodný nástroj pro cestu z krize podpora těm aktérům, jež nabídnou udržitelné projekty, či se bude jednat o projekty postavené na mezinárodní spolupráci (EAJ-PNV 2012, 73–74, 84). Velký počet inovačních projektů by měl pocházet z hlav baskických vědců. Právě subvence vzdělávání a vědy je tak dle EAJ-PNV nutností (EAJ-PNV 2012, 90–93). Ostatně EAJ-PNV tvrdí, že se „[...] *ekonomická budoucnost Baskicka vytváří na dvou základních pilířích: inovaci a internacionalizaci*“ (EAJ-PNV 2012, 97), čemuž může kromě jiného napomoci vytváření pozitivního obrazu baskické značky v zahraničí (EAJ-PNV 2012, 98).

Náboženská dimenze. Kromě jiného vložil Arana „své“ politické straně do vínku důraz na křesťanské hodnoty. Dodnes EAJ-PNV odkazuje na motto vytvořené Aranou *Jaun-Goikua eta Lagi-Zara*, které by se dalo přeložit jako „Bůh a stará práva“. Křesťansko-demokratické hodnoty můžeme u nejsilnější strany Baskicka současnosti pozorovat dodnes. Důraz klade tradičně na rodiny, které dle EAJ-PNV „[...] *vykonávají tak základní funkce, že nemohou a ani nesmí být nahrazeny*“ (EAJ-PNV 2012, 175). Nicméně strana v této souvislosti připouští i proměnu, kterou tato tradiční instituce prodělala (EAJ-PNV 2012, 175). Na tomto místě je vhodné doplnit, že v roce 2005 zástupci EAJ-PNV v dolní komoře španělského parlamentu podpořili zákon o sňatcích osob stejného pohlaví.¹⁰

Kulturně-etnická dimenze a dimenze podpory režimu. Samotný vznik i název strany předjímají politiky, jež bude EAJ-PNV v tomto kontextu prosazovat. Jedná se o baskický nacionalistický subjekt, a tak je zřejmé, že bude „ochraňovat zájmy Basků“. Pod tímto vágním konstatováním si však můžeme představit mnohé. Uvnitř strany se pak po celou dobu její historie střetávaly různé myšlenkové proudy, pro něž se to, co označovaly právě za onen „baskický zájem“, nacházelo někde úplně jinde. Strana tak musela mezi různými postoji uvnitř EAJ-PNV balancovat a vyvažovat je, za což jí někteří autoři (např. Mees a de Pablo 2005, *passim*)

¹⁰20 minutos: *El Congreso aprueba el matrimonio homosexual con mayoría absoluta*, <http://www.20minutos.es/noticia/35179/0/matrimonio/homosexual/gay/#xtor=AD-15&xts=467263>, 5. 8. 2014.

označují jako tzv. „patriotické kyvadlo“.¹¹ Tím nejzásadnějším byl a stále je spor mezi zastánci baskické autonomie a podporovateli tamní nezávislosti. V souvislosti s rozřešením (nejenom) této rozepře uvnitř EAJ-PNV se používá pojem *calculada ambigüedad*, jenž říká, že strana není přímým zastáncem ani jednoho z těchto dvou názorových proudů, nicméně na základě soudobého politického vývoje se bude k jednomu či druhému přiklánět (Mees a de Pablo 2005, 464–465). Radikálnější pozice v době nedávno minulé zastával *lehendakari* Juan José Ibarretxe, jenž stál v čele baskické vlády v letech 1999 až 2009. Na počátku třetího tisíciletí představil návrh na změnu baskického statutu, který vstoupil ve známost jako tzv. Ibarretxeho plán. Jeho cílem bylo nastavit vztahy mezi Baskickem a Španělskem, které by do velké míry kopírovaly politické vazby, jež mezi sebou mají Portoriko a USA. Ibarretxeho plán nakonec nebyl nikdy realizován, obě velké španělské strany se proti němu postavily. V současnosti můžeme pozorovat také významné kroky, které EAJ-PNV vůči Madridu učinila, přičemž však stále hrála svou roli „patriotického kyvadla“. Zdržela se např. hlasování o zákonu řešícím abdikaci Juana Carlose, neboť dle vysokého člena EAJ-PNV Joseby Egibara, „*král není a nikdy nebude naším* [tj. baskickým] *representantem*“, a tak není třeba se k této záležitosti více vyjadřovat.¹² *Lehendakari* Urkullu na druhou stranu participoval na samotném ceremoniálu, kdy se následník Juana Carlose Felipe VI. stal nejvyšším představitelem Španělska. Jeho nástup na trůn byl dle Urkulla nutností k tomu, aby mohlo dojít k přeměně modelu španělského státu,¹³ přičemž jsou myšleny změny, které by vedly (minimálně) k posílení baskické autonomie. V symbolické rovině jsou dále k vidění snahy EAJ-PNV o vytvoření oficiálních sportovních reprezentací. Baskická vláda EAJ-PNV tak např. na konci února 2014 zveřejnila analýzu této problematiky, jejímž závěrem je, že ve Španělsku neexistuje žádná zákonná norma, která by mohla Baskům zakázat vznik sportovních reprezentací a jejich participaci v oficiálních mezinárodních soutěžích (Álvarez Rubio, Landaberea Unzueta a Palacio de Ugarte 2014, 33–34). Tento požadavek byl rovněž součástí volebního programu EAJ-PNV při posledních regionálních volbách (EAJ-PNV 2012, 220).

Dimenze zahraniční politiky. Základní konstatování vládnoucí baskické strany v souvislosti s jí prosazovanou politikou zní, že „*EAJ-PNV chápe, že Baskicko musí získat své místo v mezinárodním prostoru*“ (EAJ-PNV 2012, 113). EAJ-PNV prosazuje silně proevropskou politiku, přičemž jejím cílem je baskická participace v různých komisích a výborech EU. Dále se snaží o uznání baskičtiny jako jednoho z oficiálních jazyků EU. Logické je úsilí EAJ-PNV permanentně spolupracovat v nejrůznějších otázkách s regiony, respektive národy Evropy, které mají o kooperaci s Baskickem zájem (EAJ-PNV 2012, 115). Ve volebním programu EAJ-PNV pro volby do Evropského parlamentu z května roku 2014, v nichž tato

¹¹Právě z tohoto důvodu se publikace Ludgera Meese a Santiaga de Pabla *El péndulo patriótico. Historia del Partido Nacionalista Vasco, 1895–2005* (Mees a de Pablo 2005, passim) věnovaná historii EAJ-PNV nazývá zrovna takto. „Patriotické kyvadlo“ je rovno španělskému označení „péndulo patriótico“.

¹²EAJ-PNV: „*Nos vamos a abstener porque el Rey no es nuestro representante y la abdicación no es nuestro asunto*“, http://eaj-pnv.eu/noticias/nos-vamos-abstener-porque-rey_37995.html, 20. 8. 2014.

¹³Deia: Urkullu: „*Voy a la proclamación de Felipe VI por cortesía no por pleitesía*“, <http://www.deia.com/2014/06/18/politica/euskadi/urkullu-voy-a-la-proclamacion-de-felipe-vi-por-cortesia-no-por-pleitesia->, 28. 8. 2014.

baskická politická strana kandidovala jako součást *Coalición por Europa*,¹⁴ tvrdila, že „*potřebujeme více Evropy a jinou Evropu*“ (EAJ-PNV 2014, 7). Pod tímto označením chápala EU, která bude vystupovat silněji a jednotně a dále musí reformovat některé své vnitřní mechanismy a vzít ještě více v potaz existenci politických aktérů, jakým právě Baskicko je (EAJ-PNV 2014, 7–8). EAJ-PNV také zaměřuje své zahraničně politické aktivity na baskickou diasporu¹⁵ (EAJ-PNV 2012, 114).

Postmateriální dimenze. První kapitola volebního programu této baskické politické strany s názvem „Baskicko bez násilí“ pracuje s lidskými právy a úsilím o jejich bezpředmětné dodržování, které je nutností pro mírovou konsolidaci Baskicka. Zároveň, aby byl baskický konflikt zcela vyřešen, nabádá EAJ-PNV k „*maximálnímu sociálnímu a politickému konsensu*“ (EAJ-PNV 2012, 17). Důraz na rovnost mužů a žen a ochrana žen proti jakýmkoliv formám násilí nezůstává v programu strany pro regionální volby z roku 2012 opomenut (EAJ-PNV 2012, 171–173). Dále si EAJ-PNV vzala za své také úvahy o udržitelném rozvoji, jehož hlavní teze hodlá na území Baskicka uplatňovat, neboť tento přístup vede ke zlepšení života všech obyvatel. Klade tak důraz na baskické přírodní bohatství, rozmanitou biodiverzitu a zlepšení celkové kvality ovzduší a vody a další podobné cíle, které si můžeme pod pojmem udržitelný rozvoj představit (EAJ-PNV 2012, 135–142).

3.2. EUSKAL HERRIA BILDU (EH BILDU)

EH Bildu byla vytvořena v roce 2012. Jedná se o koalici několika baskických nacionalistických stran, konkrétně jde o Baskickou solidaritu (*Eusko Alkartasuna*, EA), která vznikla v roce 1986 odštěpením z vládnoucí EAJ-PNV,¹⁶ a politické strany Aralar, Alternatiba a Sortu.¹⁷ Tyto politické formace náleží do proudu politického myšlení, jenž je v Baskicku označován jako *izquierda abertzale*.¹⁸ Jeho součástí byla kromě jiných také (Herri) Batasuna, která však byla s odkazem na své kontakty s teroristickou skupinou ETA zrušena Nejvyšším soudem v roce 2003. Problém, zda bude moci oficiálně vzniknout, následně řešila strana Sortu, která z Batasuny vycházela, nicméně se zřekla myšlenky ozbrojeného boje, a tak její registraci nic nebránilo.¹⁹ Ostatně napojení členů EH Bildu, respektive stran tvořících tuto koalici na dnes již nelegální subjekty je zřejmé i v důsledku personálního obsazení. Např. vysokým představitelem Sortu je Arnaldo Otegi, bývalý člen Batasuny, jenž je nyní za svou politickou činnost ve vězení.²⁰ Stejně tak se vede i v mediálním prostoru

¹⁴Součástí této volební koalice dále byly katalánská Konvergence a jednota (*Convergència i Unió*, CiU), Kanárská koalice (*Coalición Canaria*, CC) a Kompromis pro Galicii (*Compromiso por Galicia*, CxG).

¹⁵Podrobněji o baskické migraci a transnacionálních vazbách viz např. Douglass a Bilbao (2005) či Totoricagüena (2005).

¹⁶Předním politikem EA se po jejím vzniku stal také bývalý *lehendakari* Carlos Garaikoetxea.

¹⁷Do češtiny je možné přeložit baskický výraz Sortu jako „zrodit, vytvořit, vzniknout“.

¹⁸V češtině by takovoto baskicko-španělské označení znamenalo „levicovní vlastenci“.

¹⁹Europa Press: *El nuevo partido de Batasuna, Sortu, defiende su derecho a la legalidad*, <http://www.europapress.es/nacional/noticia-nuevo-partido-batasuna-sortu-defiende-derecho-legalidad-20110208115845.html>, 27. 8. 2014.

²⁰La voz digital: *La nueva Batasuna echa a andar a la espera de que Otegi salga de la cárcel para liderarla*, <http://www.lavozdigital.es/cadiz/v/20130224/espana/nueva-batasuna-echa-andar-20130224.html>, 24. 8. 2014.

diskuze nad vztahy mezi EH Bildu a nyní již nefungující ETA, neboť jak připomínají sami političtí odpůrci EH Bildu i z řad umírněných baskických nacionalistů, Sortu – člen této baskické koalice – nikdy oficiálně neodsoudila činy ETA (Chico 2014, 24).

Socio-ekonomická dimenze. Prakticky celým volebním programem EH Bildu dostupují zmínky o „konsunním neoliberálním modelu“ společenského zřízení (EH Bildu 2012, passim). Tato rétorika do velké míry dává tušit, jaké postoje bude baskická koalice zastávat nejenom z hlediska socio-ekonomické dimenze. V politickém programu se nemohla neodrazit ekonomické krize, která Španělsko – Baskicko nevyjímá – postihla. EH Bildu o ní hovoří jako o „systémové krizi“, jež by mohla vést k politickým změnám, které by dle této politické formace měly znamenat změnu fungování systému samotného z více solidárních a spravedlivějších pozic (EH Bildu 2012, 53). EH Bildu tedy klade důraz na redistribuci zdrojů směrem k chudším vrstvám společnosti. Ekonomické pobídky by poté měly směřovat nejenom do průmyslu, ale také do třetího sektoru. Stejně tak by bylo dle EH Bildu vhodné, aby baskická vláda spolupracovala se soukromým bankovním sektorem, reprezentovaným konglomerátem několika baskických bank, a společně prosazovaly vytváření nových pracovních míst prostřednictvím mikroúvěrů či jiných bankovních záruk poskytovaných společností (EH Bildu 2012, 55–59). Na podzim roku 2014 se EH Bildu také velmi ostře vyhrazovala proti plánům na privatizaci baskické banky Kutxabank.

Náboženská dimenze. Z náboženského hlediska je EH Bildu jednoznačně sekulárním subjektem. Jedním z prvních bodů jejího programu je laicizace společnosti, která by měla vést k přetřhání vztahů mezi veřejnými institucemi a náboženskými konfesemi, odstranění veškeré náboženské symboliky z úředních dokumentů či zrušení výuky náboženství ve školách (EH Bildu 2012, 8–9).

Kulturně-etnická dimenze a dimenze podpory režimu. EH Bildu, což je patrné i dle historických kořenů, na nichž byl tento politický subjekt vystaven, podporuje baskickou nezávislost, a tak přímo vystupuje proti španělskému centru. Zároveň je nejviditelnějším mluvčím radikálního baskického nacionalismu současnosti. Ostatně Laura Mintegi, kandidátka EH Bildu na pozici *lehendakariho*, na úplný konec úvodní části volebního programu koalice tvrdí, že cílem, který „[...] sdílíme s mnoha osobami, [je] v Evropě suverénní a svobodné Baskicko“ (Mintegi citováno dle EH Bildu 2012, 6). Zřetelný je také odpor EH Bildu proti veškerým aktům, které mohou být baskickými radikály chápány jako uznání španělské autority. Např. ve chvíli, kdy *lehendakari* Urkullu z EAJ-PNV nebyl na zasedání Baskického parlamentu, neboť se účastnil proklamace Felipa VI. za španělského krále, na jeho místě se objevila baskická vlajka, tzv. *ikurriña*. Tento symbolický krok měl symbolizovat protest proti Urkullovu počínání, neboť jeho místo je právě v Baskicku.²¹ Odkazy na baskickou nezávislost jsou pozorovatelné také na většině politických akcí, na nichž se představitelé EH Bildu podílejí. Výjimkou v tomto ohledu nemohou zůstat ani časté manifestace, které si kladou za cíl upozornit na problematiku baskických vězňů odpykávajících si své tresty za podporu ETA ve

²¹Deia: *EH Bildu coloca una ikurriña en el escudo de Urkullu por ir a la proclamación*, <http://www.deia.com/2014/06/19/politica/estado/eh-bildu-coloca-una-ikurriña-en-el-escudo-de-urkullu-por-ir-a-la-proclamación>, 31. 8. 2014.

věznicích mimo Baskicko. Toto hnutí – známé sloganem *Euskal Presoak Etxera*²² – si klade za cíl jejich přesun do baskických věznic, respektive co nejbližší Baskicku, neboť jsou rozmístěni po celém španělském území, nebo si dokonce někteří z nich odpykávají své tresty i v zahraničí.²³ V této souvislosti je na místě uvést návrh, který EH Bildu ve volebním programu představila. Dle ní je třeba, aby o obyvatelích Baskicka rozhodovaly pouze baskické soudní instituce, neboť veškerá soudní rozhodnutí mohou být ze strany Madridu politická (EH Bildu 2012, 46–47). Jako samozřejmá se jeví snaha EH Bildu o ještě větší ochranu jedinečného jazyka Basků, kterou koalice propaguje: „*Baskičtina je národní jazyk Basků i Bask a základní symbol identity Baskicka*“ (EH Bildu 2012, 102).

Dimenze zahraniční politiky. V zahraničních vztazích si EH Bildu klade tři priority: 1. podporu mezinárodního zapojení do mírového procesu, který v Baskicku probíhá, s důrazem na EU, 2. posílení spolupráce mezi všemi oblastmi Baskicka, tj. mezi Autonomním společenstvím Baskicka, Navarou a třemi baskickými provinciemi nacházejícími se ve Francii, a 3. snahu o co největší mezinárodní uznání Baskicka. Dalším významným bodem programu EH Bildu bylo utužování kontaktů s baskickou diasporou (EH Bildu 2012, 173–176). Jako hlavní bod svého programu pro volby do Evropského parlamentu v roce 2014 EH Bildu uváděla větší demokratizaci EU, přičemž upozorňovala na fakt, že EU by měla více zohledňovat existenci regionů, jako jsou Baskicko, Katalánsko či Skotsko (EH Bildu 2014, 6–7). Jako přirozená se tak jeví pozitivní odezva na konání skotského referenda a katalánské „*consulty popular*“ o nezávislosti těchto regionů. Ze zahraničně politických aktivit je v současné době velmi viditelná podpora EH Bildu obyvatelům Palestiny v izraelsko-palestinském konfliktu.

Postmateriální dimenze. Dle EH Bildu „*[s]oučasné demokracie – reprezentativní demokracie – trpí ztrátou legitimacy*“ (EH Bildu 2012, 11), a tak je třeba do politického systému zapracovat prvky demokracie přímé. Druhá nejsilnější baskická politická strana současnosti také upíná svou pozornost na lidská práva a jejich dodržování. Např. odkazuje na (španělské) vyšetřovací praktiky jdoucí proti základním lidským právům (EH Bildu 2012, 45–51). Dále jsou uvnitř soudobého společenského systému – i důsledkem probíhající krize – znevýhodněny zejména ženy, a tak je třeba provádět afirmativní akce, které jejich postavení vylepší apod. (EH Bildu 2012, 23–26). Feminismu se EH Bildu věnuje v samostatném článku také ve volebním programu pro volby do Evropského parlamentu (EH Bildu 2014, 14). Stejně tak tato koalice odkazuje na dodržování práv sexuálních menšin (EH Bildu 2012, 29–33). Další významná kapitola programu EH Bildu se zaměřuje na ekologii a životní prostředí. Také v této části vystupuje proti „*konsumnímu neoliberálnímu modelu*“, jenž dle vyjádření strany vede k ničení přírodního bohatství, které je třeba chránit. K ochraně životního prostředí pak má napomoci proměna jejího financování, redukce emisí, s tím související přechod k „*čistší*“ dopravě apod. (EH Bildu 2012, 61–73).

²²Do češtiny můžeme toto heslo přeložit jako „Baskičtí vězni domů“, přičemž oním domovem je myšleno Baskicko ve smyslu transhraničního regionu.

²³Podrobněji o problematice baskických vězňů viz internetové stránky neziskové organizace Etxerat: <http://www.etxerat.info/>, 8. 9. 2014.

3.3. SOCIALISTICKÁ STRANA BASKICKA-BASKICKÁ LEVICE (PSE-EE)

PSE-EE, byť to není dle názvu zřejmé, je teritoriální odnoží Španělské socialistické dělnické strany (*Partido Socialista Obrero Español*, PSOE), nejstarší politické strany ve Španělsku, jejíž kořeny sahají až do roku 1879. Ač tedy tato celošpanělská politická strana vystupuje v Baskicku v důsledku spojení s Baskickou levicí (*Euskadiko Ezkerra*, EE) pod jiným názvem, tento krok nevedl „[...] k rozšíření volebního potenciál baskických socialistů, avšak ovlivnila [absorpce EE] jejich profil, přinejmenším ve smyslu jejich ‚regionalizace‘“ (Strmiska 2005, 50). Ve funkčním období mezi léty 2009 až 2012 stál v čele baskické vlády socialista Patxi López, poprvé v historii tak *lehendakari* nepocházel z EAJ-PNV. Jeho vláda však byla mezi Basky nepopulární již od svého vzniku. López totiž před volbami tvrdil, že nehodlá spolupracovat právě s PP, jejíž podpora ho nakonec do nejvyššího baskického úřadu vynesla. Nakonec ale vedla také k předčasným volbám, neboť PSE-EE ztratila v PP oporu ve chvíli projednávání baskického rozpočtu. K samotné nepopularitě Lopézovy vlády přispěla také ekonomická krize, byť v Baskicku neměla tak fatální důsledky jako v jiných částech Španělska (Gómez Fortes a Cabeza Pérez 2013, 497).

Socio-ekonomická dimenze. Již fakt, že o sobě tato politická strana uvažuje jako o socialistické, dává tušit, jaké postoje bude v obecné rovině v této dimenzi zastávat. Baskičtí socialisté se staví proti ekonomickým zásahům, které v Madridu činí vládnoucí PP v čele s Mariano Rajoyem. Ty podle nich vedou k výrazné redukci sociálních práv občanů a právě proti této politice se snažila předchozí Lopézova vláda vymezovat. PSE-EE se tedy dle svého programu staví proti hegemonii, kterou představují „[...] ekonomické zájmy neoliberalismu“ prosyceného korupcí (PSE-EE 2012, 4). Řešením ekonomické krize tak nemohou být pouze škrty, ale naopak má docházet k pobízení ekonomiky takovým způsobem, aby docházelo k vytváření pracovních míst. Velký nárůst nezaměstnanosti totiž zasáhl taktéž Baskicko (PSE-EE 2012, 3–4). PSE-EE dále slibuje zachování státu blahobytu tak, aby ekonomické zásahy nedopadly na baskické občany. Zároveň je nutné progresivní zdanění, které socialisté razí pod heslem: „*Ať platí více, kdo více má*“ (PSE-EE 2012, 9).

Náboženská dimenze. Náboženským otázkám nevěnuje PSE-EE výraznou pozornost. Socialisté pouze poukazují na fakt, že by měla existovat náboženská rovnost, přičemž té je možné dosáhnout pouze laicizací státu, kterou propagují (PSE-EE 2012, 40).

Kulturně-etnická dimenze a dimenze podpory režimu. O baskické regionalizaci PSOE byla již řeč v úvodní části této podkapitoly. Je tedy zřejmé, že PSE-EE nebude vystupovat proti Madridu s požadavky o větší autonomii, či snad o nezávislosti Baskicka. Baskičtí socialisté tvrdí, že „[...] jednotu Baskicka nemůže být vytvářena okolo projektu nezávislosti, který nás [tj. Basky] odděluje a rozděljuje [...]. Samospráva je to, co nás spojuje [...]“ (PSE-EE 2012, 10). Právě proti secesionistickým snahám baskických nacionalistických aktérů, kteří dle ní pohlížejí na autonomii jako na jeden ze stupíneků na cestě k nezávislosti, se PSE-EE velmi ostře vymezuje (PSE-EE 2012, 11). Tvrdí o sobě: „*jsme socialisté. Bráníme celkové zájmy společnosti a členů, kteří jsou v ní integrovaní. Termíny vlast a národ tak, jaký je jejich vý-*

znam, se nám ve formě politiky, kterou děláme, nejeví [jako] obzvlášť důležité“ (PSE-EE 2012, 15). Můžeme tedy říci, že národní identita je socialisty – nejenom těmi baskickými – upozaděna, neboť upozorňují, že je komplexním fenoménem a všichni jsme nositeli mnoha identit (PSE-EE 2012, 30–31). To však neznamená, že by se kulturním otázkám, které jsou do velké míry s (národní) identitou spojeny, PSE-EE ve svém programu nevěnovala. O baskičtině hovoří jako o kulturním dědictví všech Basků, které je třeba chránit a podporovat, stejně jako obecně celou baskickou kulturu. Zároveň ale socialisté poznávají, že je nutné k baskickému jazyku přistupovat bez jeho politizace (PSE-EE 2012, 7, 30). V souvislosti s jazykovou otázkou je možné zmínit, že PSE-EE podporuje trilingvismus. Kromě baskičtiny a španělštiny by měla být ve školách vyučována také angličtina (PSE-EE 2012, 129–130).

Zahraněčí politika. Středobodem zahraniční politiky baskických socialistů je Evropská unie, neboť podle PSE-EE je Evropská unie „[...] nejlepší zárukou demokracie, rovnosti, pokroku a blahobytu, o jaké můžeme usilovat“ (PSE-EE 2012, 3). I v prostředí evropského integračního procesu pak hodlá obhajovat baskickou autonomii (PSE-EE 2012, 10). V souvislosti s prohlubujícím se procesem globalizace je také nutné, aby se Baskicko více otevřelo světu a se svou zahraniční politikou nepracovalo pouze v kontextu státu či Evropy. Jako země, na něž by baskičtí političtí představitelé měli zaměřit svou pozornost, socialisté uvádí Mexiko, Jižní Koreu, Indonésii a Turecko i významnější hráče na světové scéně, kterými jsou Brazílie, Čína a Indie (PSE-EE 2012, 18–19). Právě takovéto kontakty se zahraničím mají znamenat podporu domácím firmám v souvislosti s jejich větším zapojením do mezinárodního obchodu či s hledáním investorů (PSE-EE 2012, 6). Stejně tak PSE-EE propaguje větší zapojení Baskicka do rozvojových projektů, s čímž souvisí také užší spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi a navýšení financí poskytnutým tomuto sektoru (PSE-EE 2012, 84–85).

Postmateriální dimenze. Baskičtí socialisté taktéž neopomínají problematiku životního prostředí. Tvrdí, že kvalita životního prostředí může být vhodným indikátorem kvality života. Je tedy nutné k životnímu prostředí přistupovat šetrně a podporovat tzv. „zelenou ekonomiku“ i s ohledem na existenci klimatických změn (PSE-EE 2012, 95–97). Ty zároveň PSE-EE vidí jako příležitost k tomu, aby mohla vznikat nová pracovní místa reflektující změnu klimatu (PSE-EE 2012, 24). Samozřejmostí je podpora lidských práv, svobod a demokracie. V souvislosti s tímto tématem PSE-EE upozorňuje na vyrovnání se s násilnou minulostí radikálního baskického nacionalismu, která by měla vést k tomu, že už se nikdy v budoucnosti nebudou události spojené s aktivitou ETA opakovat. Dále tato politická strana brojí proti diskriminaci žen, a to jak v otázkách ekonomických, tak v souvislosti s násilím na nich páchaném (PSE-EE 2012, 32–36).

3.4. LIDOVÁ STRANA (PP)

PP je celošpanělskou politickou stranou, která byla vytvořena v roce 1989, přičemž přímo navazuje na činnost konzervativního politického subjektu vytvořeného v roce 1976, na Lidovou alianci (*Alianza Popular*). V 80. letech vystupovala jako hlavní součást několika volebních koalic s různými názvy, ale díky převaze PSOE, která

byla vládnoucí stranou ve Španělsku, došlo ke krizi uvnitř strany, jejímž vyústěním bylo právě založení PP. V tomto roce se do jejího čela postavil José María Aznar, čímž započala nová éra. Do té doby byl totiž předsedou PP Manuel Fraga, dříve vysoký politik v období nedemokratického režimu. Ostatně z prostředí napojeného na frankistický režim pochází velký počet členů PP (Magone 2009, 151–152). Lidovci poté několikrát sestavili španělskou vládu, v současné době je premiérem Španělska předseda PP, Mariano Rajoy. V Baskicku nikdy předseda tamní vlády nepocházel z této strany, baskická odnož PP ale podporoval nenacionalistickou vládu PSE-EE mezi léty 2009 až 2012.

Socio-ekonomická dimenze. Úvodní bod programu baskických lidovců pro volby do regionálního parlamentu se zabývá stabilitou veřejných výdajů. Dle PP je třeba, aby se začalo významným způsobem šetřit, a tak počítá s pozvolnou privatizací firem s baskickým regionálním podílem. Dále je nutné snížit náklady na provoz přímo u centra politické moci ve smyslu snížení počtu poslanců Baskického parlamentu či počtu „ministerstev“ baskické vlády a 50 % redukcí dalších výdajů spojených s dietami, cestovním, propagací apod. (PP 2012, 11–12). Tyto navrhované kroky lidovci odůvodňují na jiném místě svého programu: „*V dobách krize je prvním [krokem] ,utáhnout si opasek‘, snížit běžné výdaje a uvolnit fondy, které umožní vytvářet bohatství, tj. poskytnout vhodné investice*“ (PP 2012, 17). Dále hodlají podporovat vytváření pracovních míst, existenci rekvalifikačních kurzů, informativnost související s pracovní politikou apod., které by napomáhaly lidem zasaženým ekonomickou krizí (PP 2012, 44–47). Důležitá je také podpora zaměstnanosti u mladých osob (PP 2012, 106–107). Jako vhodné se jeví i využití baskické kultury, která je dle PP „ekonomickým motorem Baskicka“. S tímto tématem souvisí obecně podpora turismu a kulturních akcí – jako např. San Sebastián, který se stal Evropským hlavním městem kultury pro rok 2016 –, přičemž však lidovci upozorňují na to, že by nemělo docházet k politizaci těchto událostí (PP 2012, 54–55).

Náboženská dimenze. Podobně jako EAJ-PNV klade PP důraz na rodiny, které pro ni jsou taktéž základním fundamentem společnosti, a tak je nutné je chránit a podporovat. Právě rodina je tím místem, kde dochází k výchově k občanství (PP 2012, 104). Logická je také lidovecká podpora rodinám, aby mohly svým dětem poskytnout náboženské vzdělání (PP 2012, 36). Do těchto programových prohlášení zapadají snahy PP z roku 2005 o tom, aby neuspěl zákon o sňatcích osob stejného pohlaví, který nakonec i přes kritiku lidovců vstoupil v platnost.²⁴ Ostatně José M. Magone (2009, 150) tvrdí, že důraz na španělskou jednotu a právě náboženství jsou „[...] dva elementy, které stále charakterizují politickou kulturu PP, ale již to není rigidním autoritářským způsobem“.

Kulturně-etnická dimenze a dimenze podpory režimu. PP jednoznačně vystupuje proti baskickému nacionalismu, respektive proti baskickým požadavkům na posílení autonomie regionu či tamním secesionistickým tendencím. Politické strany EAJ-PNV a EH Bildu jsou představovány jako extrémně a voliči mají dle PP pouze dvě možnosti. Vybrat si tento extrém, nebo hlasovat právě pro lidovce, přičemž tvrdí, že jejich „[...] nabídka [], která se rovná zachování současného

²⁴El País: *El matrimonio gay es constitucional*, http://politica.elpais.com/politica/2012/11/06/actualidad/1352222651_734714.html, 1. 9. 2014.

stupně autonomie a kooperaci s centrem] je o hodně lepší než nezávislost“ (PP 2012, 4–5). Volební kampaň PP pro regionální volby v roce 2012, která vychází z předchozího konstatování, se zaštiťovala heslem: „*Pokud nepřijdete [volit], oni vyhrají.*“ V rámci této negativní kampaně se kromě jiného objevily plakáty zobrazující Sabina Aranu, zakladatele EAJ-PNV, objímajícího se se Stalinem.²⁵ Ostatně mediální výstupy kandidáta PP na *lehendakarího* Antonia Basagoitiho na sociální síti Twitter měly z více než jedné třetiny anti-nacionalistický obsah (Regional Manifestos Project citováno dle Gómez Fortes a Cabeza Pérez 2013, 499). PP sice poukazuje na kulturní různost Baskicka, nicméně celým volebním programem propoující symbolické odkazy na skutečnost, že Baskicko je španělské. PP se také místy nepřímou vymezuje proti baskičtině. Ve školách, pokud se má jednat o svobodnou výuku, by studenti měli disponovat možností nestudovat určité obory primárně v ní. Dále lidovci prosazují trilingvismus, přičemž třetím jazykem by se měla stát vedle baskičtiny a španělštiny angličtina, a v tomto kontextu odkazují na větší svobodu ve výběru jazyků, což by mělo vést k větší otevřenosti Baskicka světu (PP 2012, 34–36). Na druhou stranu je nutné připomenout, že PP garantuje ve veřejném prostoru rovnost baskičtiny a španělštiny a baskičtinu chápe jako „baskické kulturní dědictví“ (PP 2012, 53–54). Vztah baskické větve lidovců k Baskicku velmi dobře shrnuje Ramón Goméz Ugalde, bývalý člen Baskického parlamentu a v současné době radní v San Sebastiánu: „*Silně se cítíme být Basky, ale jsme spokojeni ve Španělsku*“ (Goméz Ugalde citováno dle Villameriel 2014, 20).

Dimenze zahraniční politiky. Zahraničně politické otázky nejsou ve volebním programu PP z roku 2012 prakticky vůbec řešeny. Objevují se v něm pouze vágní zmínky v souvislosti s kvalitou vzdělávání a infrastruktury o otevření se Baskicka světu či o hledání nových trhů (PP 2012, 33, 66, 70–71). Domnívám se, že tento fakt je dán centristickou – z relevantních politických stran v baskickém stranickém systému největší – orientací lidovců (viz předchozí ideologická dimenze), neboť zahraniční otázky z logiky tohoto uvažování spadají do pravomoci španělského centra. V případě větších snah o baskickou emancipaci v zahraničí by se podle mne právě lidovci ozývali proti tomuto konání nejhlasitěji.

Postmateriální dimenze. V programu baskických lidovců se dále objevují pojem udržitelný rozvoj, problematika ochrany životního prostředí či záležitosti týkající se ochrany před důsledky globálního oteplování (PP 2012, 118–123). I u PP se vyskytují odkazy na lidská práva a jejich dodržování, zejména v kontextu období postizeného ozbrojeným bojem ETA (PP 2012, 25–27). Upozorňuje také na problematiku genderové rovnosti, neboť jsou ženy stále diskriminovány. Tato politická strana zmiňuje záležitosti týkající se diskriminace na pracovním trhu i domácí násilí na ženách páchané (PP 2012, 100–101).

---

²⁵Huffington Post: *El PP vasco 'abraza' a Stalin y Sabino Arana en un anuncio*, http://www.huffingtonpost.es/2012/10/11/el-pp-vasco-abraza-a-stal_n_1958478.html, 1. 9. 2014.

4. KOMPARACE RELEVANTNÍCH POLITICKÝCH STRAN V BASKICKÉM STRANICKÉM SYSTÉMU

V předchozí kapitole jsem představil na základě ideologického ukotvení čtyři relevantní politické strany pohybující se v baskickém stranickém systému. Na tomto místě nastává prostor pro komparaci šesti, respektive pěti ideologických dimenzí těchto stran, s nimiž jsem se rozhodl pracovat. Zjednodušený přehled toho, jaké postoje tyto politické strany v rámci ideologických dimenzí zastávají, viz tabulku č. 1.

Socio-ekonomická dimenze kopíruje schéma, které bylo představeno v teoretické části práce. Pokud by se politické strany rozhodovaly, respektive by vytvářely koalice pouze na základě této blízkosti, byl by např. po regionálních volbách v roce 2012 pravděpodobný vznik vládní koalice mezi levicovými EH Bildu a PSE-EE, které by následně chyběl jeden hlas k tomu, aby získala důvěru. Jejich blízkost můžeme pozorovat např. v souvislosti se spravedlivějším přerozdělováním bohatství či s rétorickým odmítáním neoliberalismu. EAJ-PNV by na základě ideologické spřízněnosti v této dimenzi neměla problém, díky svému postavení blízkému středu pomyslné osy, spolupracovat s PP či socialisty, což si ostatně již v minulosti vyzkoušela. Např. Maxmilián Strmiska (2005, 49–50) upozorňuje na toto výhodné postavení EAJ-PNV uvnitř středu politické spektra, které jí napomohlo pravidelně vytvářet baskické vlády. Na druhou stranu kooperace na vládní úrovni mezi PP a PSE-EE by z tohoto hlediska až tak pravděpodobná být neměla. Jako posvěcení tohoto konstatování mi poslouží fakt, že důvodem pádu předchozí Lopézovy vlády byly právě rozdílné pohledy obou stran na podobu baskického rozpočtu.

Také uvnitř *náboženské dimenze* snadno vidíme přirozené partnery. Zde má laicizace společnosti podporující EH Bildu nejbližší k PSE-EE, kdežto EAJ-PNV, byť u ní náboženský segment již není tak důležitý jako dříve, zastává v tomto ohledu do velké míry podobné hodnoty jako PP. Pro lidovce je sebeidentifikace s křesťansko-demokratickými postoji velmi významným prvkem jejich ideologie.

Kulturně-etnická dimenze a dimenze podpory režimu je v souvislosti s baskickou politikou tou oblastí, které je věnována v důsledku secesionistických či separatistických tendencí regionu velmi výrazná pozornost. V Baskicku totiž můžeme pozorovat postoje prosazující nezávislost (EH Bildu), oscilující mezi nezávislostí a autonomií, respektive posílením autonomního statutu (EAJ-PNV) i podporující současné regionální uspořádání Španělska (PSE-EE a PP). Nejvíce pragmatickou je v této dimenzi EAJ-PNV, některými autory (např. Mees a de Pablo 2005, *passim*) přezdívaná jako *pendúlo patriótico*. Naopak na druhém pólu pomyslné osy mezi secesionismem a autonomií se pohybují lidovci, kteří vystupují proti baskickému nacionalismu, ztělesněném právě v současné vládnoucí straně a EH Bildu. Všechny čtyři politické strany poté propagují baskickou kulturu, byť PSE-EE a PP upozorňují na fakt, že se může objevit její politizace.

Uvnitř *dimenze zahraniční politiky* předkládají podobné vize EAJ-PNV a EH Bildu. Obě dvě kladou důraz na těsné kontakty s baskickou diasporou a podporují zviditelňování Baskicka ve světě. Zároveň mají pozitivní pohled na EU, i když se jak EAJ-PNV, tak EH Bildu domnívá, že by EU měla více zohledňovat existenci aktérů Baskicku podobných. Baskičtí socialisté, kteří taktéž zastávají proevropské

postoje a hodlají uvnitř EU strážit baskickou autonomii, upozorňují v důsledku existence globalizovaného světa na nutnost hledání nových trhů a otevřenost Baskicka, což ostatně nepřímou chápou jako významné prvky zahraničních politik také obě nacionalistické strany. K zahraničně politickým otázkám se poté prakticky nevyjadřují – s výjimkou nepřímých vágních konstatování o baskické otevřenosti světu a nových trzích – baskičtí lidovci.

O *postmateriální dimenzi* se dá obecně říci, že všechny zkoumané politické subjekty kladou důraz na lidská práva a jejich dodržování, zasazují se za ochranu životního prostředí a o genderovou rovnost. Největší důraz na postmateriální hodnoty klade EH Bildu, která – kromě jiného – oroduje za zavedení prvků přímé demokracie. Pouze v této pro fungování baskického politického systému zásadní otázce se čtveřice relevantních politických stran výrazně neshodne. Proti snahám EH Bildu za prosazování prvků přímé demokracie do systému se v září 2014 postavily EAJ-PNV, PSE-EE i PP.²⁶

Tabulka 1: Relevantní baskické politické strany a jejich postoje uvnitř ideologických dimenzí.

Table 1: Relevant Basque political parties and their attitudes inside the ideological dimensions.

Politická strana	Ideologické dimenze				
	Socio-ekonomická	Náboženská	Kulturně-etnická a podpory režimu	Zahraněční politiky	Post-materiální
EAJ-PNV	Racionalizace veřejných výdajů, snaha o větší zaměstnanost prostřednictvím podpory těm, kteří pracovní místa vytvářejí, základ budoucnosti ekonomiky viděn v inovacích a internacionalizaci	Důraz na křesťanské hodnoty kladen od počátku vzniku strany, v současné době je tento segment stále významný, byť ne již tolik	EAJ-PNV jako <i>pendúlo patriótico</i> oscilující mezi snahami o baskickou nezávislost a současným autonomním statutem, probaskická v kulturních záležitostech	Proevropský postoj s důrazem na spolupráci s dalšími evropskými regiony a snahou o baskické zviditelnění v evropském prostředí, kontakt s baskickou diasporou	Častý odkaz na lidská práva a jejich dodržování, práce s konceptem udržitelného rozvoje, podpora genderové rovnosti

(pokračování na další straně)

²⁶EH Bildu: PNV, PSE y PP rechazan las propuestas de EH Bildu para abrir más el Parlamento a la participación ciudadana, <http://ehbildu.eus/es/noticias/parlamentovasco/4917-pnv-pse-y-pp-rechazan-las-propuestas-de-eh-bildu-para-abrir-mas-el-parlamento-a-la-participacion-ciudadana>, 1. 9. 2014.

<i>(pokračování z předchozí strany)</i>					
EH Bildu	Častá kritika neoliberalní ekonomiky, podpora spravedlivějšího přerozdělování bohatství, solidarity a pobídek ze strany regionální vlády	Podpora laicizace	Jednoznačné prosazování baskické nezávislosti, z čehož vyplývá logické vystupování proti Madridu a monarchii, probaskická v kulturních záležitostech	Mezinárodní spolupráce na všech úrovních (zejména s EU, která by však měla být demokratičtější), kooperace mezi všemi baskickými oblastmi a kontakty s baskickou diasporou, podpora regionům se separatistickými/secesionistickými ambicemi a Palestině	Adorace prvků přímé demokracie, kvalitního životního prostředí, lidských práv a rovnosti s významnými odkazy na genderovou rovnost a feminismus
PSE-EE	Strana prosazující progresivní zdanění, existenci státu blahobytu, odmítající škrtů a obecně se vymezující proti neoliberalismu	Podpora laicizace	Centristická strana podporující současné regionální uspořádání, probaskická v kulturních záležitostech	Proevropský postoj, důraz na otevřenost Baskicka světu v čele s hledáním nových ekonomických partnerů	Odkazy na lidská práva, snaha o ochranu životního prostředí, podpora genderové rovnosti
PP	Důraz kladený na snížení veřejných výdajů, privatizaci, kultura jako „ekonomický motor Baskicka“, podpora zaměstnanosti	Důraz na křesťansko-demokratické hodnoty významným prvkem sebeidentifikace strany	Centristická strana, silně se vymezující vůči baskickému nacionalismu, probaskická v kulturních záležitostech	Tématu nevěnuje pozornost, místy pouze zmínky o otevřenosti (Baskicka) světu a hledání nových trhů	Odkazy na lidská práva, snaha o ochranu životního prostředí, podpora genderové rovnosti

Dzroj: zpracováno autorem

5. ZÁVĚR

Cílem předkládaného textu bylo pomocí komparace provést srovnání ideologických dimenzí relevantních politických subjektů pohybujících se ve stranickém systému Baskicka. Domnívám se, že mnou zvolená metoda komparace politických stran prostřednictvím tzv. ideologických dimenzí, se kterými pracoval kromě jiných Arend Lijphart, je vhodným prostředkem k tomu, abych mohl poukázat na ty části ideologie, v nichž dochází ke shodě mezi stranami v jiných ideologických segmentech natolik odlišných. Myslím si, že právě Lijphartův přístup byl pro analýzu baskického stranického systému příhodný, neboť kromě dvou zjevných štěpících

linií vyskytujících se v něm (tj. na prvním místě soupeření uvnitř kulturně-etnické dimenze a poté v dimenzi socio-ekonomické) jsou další dimenze do velké míry upozaděny. Jedná se konkrétně o náboženskou dimenzi, dimenzi zahraniční politiky a postmateriální dimenzi. Další Lijphartovu dimenzi věnovanou podpoře režimu jsem zařadil – z důvodu blíže vysvětlených v teoretické části textu – k dimenzi kulturně-etnické a s urbánně-rurální dimenzí jsem se rozhodl nepracovat, neboť v baskickém prostředí podle mne nehraje žádnou roli a ani samotné strany ji nijak nereflektují.

Věřím, že analýza provedená prostřednictvím těchto dimenzí ukázala komplexnější obraz ideologií baskických politických stran, který v tomto textu není zredukován pouze do dvou témat, jež by byla rovna hlavním štěpícím liniím stranického systému. Jeho dynamika je totiž udávána – jak bylo nesčetněkrát zmíněno – soupeřením politických stran na pomyslné ose mezi zastánci nezávislosti Baskicka a jeho autonomie v rámci Španělska, která ho rozděluje na nacionalistické (EH Bildu, EAJ-PNV) a nenacionalistické politické subjekty (PSE-EE a PP), respektive uvnitř socio-ekonomické dimenze, jež se objevuje ve všech (demokratických) systémech světa. V této dimenzi má EAJ-PNV o poznání blíže k lidovcům, kdežto EH Bildu by si v ekonomických otázkách relativně rozuměla s baskickými socialisty. Pokud se však podíváme na další ideologické dimenze, podobně by mohly vypadat vládní koalice v případě, že by jediná záležitost, která by o jejím vytvoření rozhodovala, byla rovna otázkám spojeným s náboženstvím. V postmateriální dimenzi následně existuje střet ohledně zavedení prvků přímé demokracie mezi EH Bildu a ostatními relevantními stranami v systému. Taktéž v zahraničně politických tématech si jsou EH Bildu a EAJ-PNV blízké (podpora evropské integrace, regionů s podobným statutem jako má nyní Baskicko i kontaktů s baskickou diasporou apod.). Podobně postoje zastává i PSE-EE a naopak stranou zůstávají stát baskičtí lidovci, kteří ve svém volebním programu tuto problematiku (z výše zmíněných důvodů) prakticky ignorují.

Pro zkoumání politických stran z hlediska jejich ideologií se mi – i na základě představeného konkrétního příkladu baskického stranického systému – jeví příhodné postupovat právě tímto způsobem, tj. pracovat s ideologickými dimenzemi, s nimiž operují také jednotlivé politické subjekty v systému zastoupené. Samozřejmě se mohou objevit nová politická témata, která nebyla Lijphartem reflektována a udávají dynamiku různým stranickým systémům. Záleží poté na výzkumníkovi, jak se s danou výzvou popasuje, zda doplní dimenze nové, nebo se naopak rozhodne – podobně jako jsem to učinil v jednom případě já – jejich počet z relevantních důvodů redukovat. Domnívám se však, že z hlediska snahy pracovat s politickými stranami a jejich ideologiemi co možná nejpodrobnějším způsobem, bychom neměli zbytečně počty dimenzí redukovat, i když střetávání stran v nich nemusí být – jako tomu ostatně je také v představovaném stranickém systému Baskicka – na prvním pohled viditelné.

POUŽITÉ ZDROJE

LITERATURA

- ÁLVAREZ RUBIO, Juan José, LANDABEREA UNZUETA, Juan Antonio a PALACIO DE UGARTE, Gonzalo (2014): *La Representación Internacional del Deporte Federado Vasco por Parte de las Propias Federaciones Deportivas Vascas: Viabilidad Jurídica*. San Sebastián/Donostia: Eusko Jaurlaritza/Gobierno Vasco (https://www6.euskadi.net/contenidos/noticia/euskal_selektzioak/es_def/adjuntos/Euskal%20selektzioetako%20txosten%20juridikoa%20gaztelania.pdf, 7. 7. 2014).
- DOUGLASS, William A. a BILBAO, Jon (2005): *Amerikanuak: Basque in the New World*. Reno: University of Nevada Press.
- FIALA, Petr a STRMISKA, Maxmilián (1998): *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal.
- GÓMEZ FORTES, Braulio a CABEZA PÉREZ, Laura (2013): Basque Regional Elections 2012: The Return of Nationalism under the Influence of the Economic Crisis. *Regional and Federal Studies*, roč. 23, č. 4, s. 495–505.
- HUNTINGTON, Samuel (2008): *Třetí vlna. Demokratické změny na sklonku dvacátého století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- CHICO, Amaia (2014): El PNV pregunta „que vá“ Sortu homenajes a víctimas si no admite que ETA „estuvo mal“. *El Diario Vasco*, 12. 8. 2014, s. 24–25.
- INGLEHART, Ronald (1971): The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies. *The American Political Science Review*, roč. 65, č. 4, s. 991–1017.
- INGLEHART, Ronald a WELZEL, Christian (2005): *Modernization, Cultural Change and Democracy. The Human Development Sequence*. Cambridge – New York: Cambridge University Press.
- KOPEČEK, Lubomír (2005): Skandinávie. In: Strmiska, Maxmilián, Hloušek, Vít, Kopeček, Lubomír a Chytilík, Roman: *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, s. 175–181.
- LIJPHART, Arend (1981): Political Parties: Ideologies and Programs. In: Butler, David, Penniman, Howard R. a Ranney, Austin (eds.): *Democracy at the Polls: A Comparative Study of Competitive National Elections*. Washington D.C.: American Enterprise Institute for Public Policy Research, s. 26–51.
- MAGONE, José M. (2009): *Contemporary Spanish Politics*. London a New York: Routledge.
- MEES, Ludger a DE PABLO, Santiago (2005): *El péndulo patriótico. Historia del Partido Nacionalista Vasco 1895–2005*. Barcelona: Crítica.
- SARTORI, Giovanni (2005): *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- STRMISKA, Maxmilián (2005): *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus. Pojetí a typologie evropských regionálních stran a regionálních stranických soustav*. Brno: Paseka – AP.
- TOTORICAGÜENA, Gloria Pilar (2005): *Basque Diaspora: Migration and Transnational Identity*. Reno: University of Nevada Press.
- VILLAMERIEL, Miguel (2014): Aún notamos falta de libertad para ejercer la política nos normalidad en algunos pueblos de Gipuzkoa. *El Diario Vasco*, 18. 8. 2014, s. 20–21.
- ZÁKRAVSKÝ, Jiří (2013). Baskická národní strana mezi elitní, masovou a catch-all stranou: příspěvek ke konceptualizaci stranických typů. *Politologická revue* 1/2013, s. 34–57.

PRAMENY

EAJ-PNV (2012): *Compromiso Euskadi. Programa electoral 2012* (http://www.eaj-pnv.eu/adjuntos/pnvDocumentos/14391_archivo.pdf, 8. 9. 2014).

EAJ-PNV (2014): *Más Euskadi, otra Europa. Programa electoral 2014–2019* (http://www.izaskunbilbao.eu/wp-content/uploads/2014/05/Programa_Electoral_Castellano.pdf, 8. 9. 2014).

EH Bildu (2012): *Programa electoral 2012* (<http://ehbildu.eus/programa/programa-es.pdf>, 8. 9. 2014).

EH Bildu (2014): *Programa para las elecciones al Parlamento Europeo 2014* (<http://ehbildu.eus/dokumentuak/programa-gaztelera.pdf>, 8. 9. 2014).

Centro de Investigaciones Sociológicas (2012): *Preelectoral del País Vasco. Elecciones autonómicas 2012 (resultados del estudio 2959)* (http://datos.cis.es/pdf/Es2959sd_A.pdf, 25. 9. 2014).

PP (2012): *Programa electoral + de 900 ideas pensando en Euskadi. Elecciones al Parlamento Vasco 2012* (https://www.dropbox.com/sh/ol9tw2obd3jairx/AACxVS39ksojHjGDn-5igpYra/2012/PV_2012_PP.pdf?dl=0, 8. 9. 2014).

PSE-EE (2012): *Programa electoral/Hauteskunde programa* (<http://autonomicas2012.socialistasvascos.com/pdf/programa-electoral.pdf>, 8. 9. 2014).

INTERNETOVÉ ZDROJE

20 minutos: *El Congreso aprueba el matrimonio homosexual con mayoría absoluta*, <http://www.20minutos.es/noticia/35179/0/matrimonio/homosexual/gay/#xtor=AD-15&xts=467263>, 5. 8. 2014.

Deia: *EH Bildu coloca una ikurriña en el escudo de Urkullu por ir a la proclamación*, <http://www.deia.com/2014/06/19/politica/estado/eh-bildu-coloca-una-ikurrina-en-el-escudo-de-urkullu-por-ir-a-la-proclamacion>, 31. 8. 2014.

Deia: *Urkullu: „Voy a la proclamación de Felipe VI por cortesía no por pleitesía“*, <http://www.deia.com/2014/06/18/politica/euskadi/urkullu-voy-a-la-proclamacion-de-felipe-vi-por-cortesia-no-por-pleitesia>, 28. 8. 2014.

EAJ-PNV: *„Nos vamos a abstener porque el Rey no es nuestro representante y la abdicación no es nuestro asunto“*, http://eaj-pnv.eu/noticias/nos-vamos-abstener-porque-rey_37995.html, 20. 8. 2014.

EH Bildu: *PNV, PSE y PP rechazan las propuestas de EH Bildu para abrir más el Parlamento a la participación ciudadana*, <http://ehbildu.eus/es/noticias/parlamento-vasco/4917-pnv-pse-y-pp-rechazan-las-propuestas-de-eh-bildu-para-abrir-mas-el-parlamento-a-la-participacion-ciudadana>, 1. 9. 2014.

El País: *El matrimonio gay es constitucional*, http://politica.elpais.com/politica/2012/11/06/actualidad/1352222651_734714.html, 1. 9. 2014.

Etixerat: <http://www.etixerat.info/>, 8. 9. 2014.

Europa Press: *El nuevo partido de Batasuna, Sortu, defiende su derecho a la legalidad*, <http://www.europapress.es/nacional/noticia-nuevo-partido-batasuna-sortu-defiende-derecho-legalidad-20110208115845.html>, 27. 8. 2014.

Huffington Post: *El PP vasco ‘abraza’ a Stalin y Sabino Arana en un anuncio*, http://www.huffingtonpost.es/2012/10/11/el-pp-vasco-abraza-a-stal_n_1958478.html, 1. 9. 2014.

La voz digital: *La nueva Batasuna echa a andar a la espera de que Otegi salga de la cárcel para liderarla*, <http://www.lavozdigital.es/cadiz/v/20130224/espana/nueva-batasuna-echa-andar-20130224.html>, 24. 8. 2014.

SUMMARY

We can compare political parties based on any number of criteria. One of those – which is often the only criterion in terms of the general public – is viewing political organizations according to the ideologies they support. Put more specifically, this view may put focus on the ideological conflicts that arise among parties. Author Arend Lijphart, among others, deals with the existence of these so-called “ideological dimensions”. In his text *Political Parties: Ideologies and Programs*, this Dutch-born political scientist discusses the fact that in (democratic) party systems, there are seven (although not all systems must have all) ideological dimensions in which conflicts arise between rival political organizations. Lijphart lists these dimensions as the following: 1. the socio-economic dimension, 2. the religious dimension, 3. the cultural-ethnic dimension, 4. the urban-rural dimension, 5. the regime support dimension, 6. the foreign policy dimension, and 7. the post-material dimension. In my opinion, these dimensions, which attempt to work with the highest possible number of ideological aspects of political organizations, are still a suitable tool for the analysis of political parties and their ideologies.

Thus, based on these ideological dimensions (which have been partially modified in the text’s theoretical section), I will carry out a comparison in the empirical section of the paper of the relevant party institutions represented in the party system of the Autonomous Community of the Basque Country. The reason I have chosen to focus on the Basque party system in the practical section is based on basic ideas concerning the function of this highly specific party organization. The system in the Basque Country, in which four relevant political parties now function, includes the Basque National Party (*Euzko Alderdi Jeltzalea-Partido Nacionalista Vasco, EAJ-PNV*), the Basque Country Unite coalition (*Euskal Herria Bildu, EH Bildu*), the Socialist Party of the Basque Country – Basque Country Left (*Partido Socialista de Euskadi-Euskadiko Ezkerra, PSE-EE*) and the People’s Party, *PP*). In my opinion, this is an appropriate number of political parties for the intentions of this paper. In addition, these are political organizations that differ greatly in a number of ideological dimensions, whereas we can find significant similarities in others. If we were to study the party system of the Basque Country only based on a priori evident fault lines, we would not be able to recognize the less obvious ideological nuances between the political parties. Thanks to Lijphart’s approach to political partisanship, we will be able to carry out an analysis of these parties’ ideological “roots”. This will be based on their behavior; their basic pragmatics and election programs from the most recent regional elections that took place in Basque Country in 2012; and in terms of *EAJ-PNV* and *EH Bildu*, the elections to the European Parliament in May of last year.

It is my belief that the analysis of Basque political parties or coalitions, carried out in terms of these ideological dimensions, has the potential to cast light on a more complex picture of the ideologies of the local Basque political parties. This is, at the same time, done without reducing these parties into only two central topics: 1. the issue of rivalry in the context of the Autonomous Community of the Basque Country in the socioeconomic dimension – as is in all party systems, and 2. the cultural-ethnic dimension and the question resonating throughout the whole party spectrum on the future of the Basque Country in terms of Spain’s regional organization or outside it. In connection with other ideological dimensions less significant for the actual formation of the system, we can thus observe the significant closeness in various issues between political parties, which define themselves in these two main questions, giving the overall system its dynamic nature.